

ప్రపంచానికే నడకను నేర్పిన సింధు నాగరికత

'చరిత్ర అడక్కు... చెప్పింది విను' అనేది సినిమాలకు మాత్రమే పనికొచ్చేమాట. 'చరిత్ర తెలుసుకోకుండా చెప్పేదేదీ వినకు' అనేది జీవితానికి ఉపకరించే సూత్రం. సమకాలీన సమాజంతో సంబంధం లేకుండా గతం ఉండదు. చారిత్రక అవగాహన లేకపోతే వర్తమానం అంతుపట్టదు. ముఖ్యంగా గ్రూప్-2 వంటి పరీక్షల్లో చరిత్ర ప్రాధాన్యం ఎనలేనిది. గ్రూప్-2 జనరల్ స్టడీస్ లో 'భారతదేశ చరిత్ర, జాతీయోద్యమం' ఈసారి ఓ ప్రధానాంశం. దీనిపై కనీసం 25 ప్రశ్నలు వచ్చే అవకాశం ఉన్న నేపథ్యంలో-చరిత్రను విస్తృతంగా చదవాల్సిందే. అయితే సింధు నాగరికత మొదలు స్వాతంత్ర్య సాధన వరకు మహాసాగరంలా కనిపించే చరిత్రలో ఏం చదవాలి, ఎలా చదవాలి, ఎంతని చదవాలి అన్న అయోమయం ఉద్యోగార్థుల్లో కలిగితే అది అసహజమేమీ కాదు. అయిదువేల సంవత్సరాల భారత చరిత్ర విస్తృతి అంతటిది. ఎన్నెన్నో వైరుధ్యాలు, వైవిధ్యమైన భారత చరిత్రను గ్రూప్-2 కోణంలో విశ్లేషించి, అరటిపండు ఒలిచినట్లుగా మీకందించేందుకు మేం చేస్తున్న ప్రయత్నమిది.

సింధు నాగరికత

దేశ చరిత్రను రెండువేల ఏళ్ల వెనక్కి జరిపిన నాగరికత ఇది. ఆర్యులతోనే భారతదేశ చరిత్ర ప్రారంభమైందని 1920 వరకూ చరిత్రకారులు భావించారు. కానీ ప్రపంచంలోనే అత్యంత పురాతనమైన, విస్తారమైన, నవ నాగరిక సంస్కృతికి మన దేశం పుట్టినిల్లన్న వాస్తవం. 1921లో దయారాం సాహ్ని హరప్పాను, 1922లో ఆర్.డి. బెనర్జీ మొహంజోదారోను కనుగొనడంతో వెల్లడైంది. ఈ నాగరికత స్థూలంగా క్రీ.పూ. 3000-1500ల మధ్య విలసిల్లిందన్నది చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. కాంస్య యుగానికి చెందిన ఈ నాగరికత- 12,99,600 చదరపు కిలోమీటర్ల భారీ విస్తీర్ణంలో వ్యాపించి ఉంది. భౌగోళికంగా పశ్చిమాన సుక్తోజింధార్ నుంచి తూర్పున అలంగీర్ పూర్ వరకూ, ఉత్తరాన కాశ్మీర్ వద్ద ఉన్న మండ నుంచి దక్షిణాన మహారాష్ట్రలోని దైమాబాద్ పట్టణం వరకూ సింధు నాగరికత విస్తరించింది.

సమాజంలో ప్రధాన వర్గాలు

సింధు ప్రజలు మాతృస్వామిక వ్యవస్థను అనుసరించారు. ఆనాటికి వర్ణవ్యవస్థ ఆవిర్భవించలేదు. వ్యాపారులు, చేతివృత్తులవారు, వ్యవసాయదారులు, ఆటవికులు సింధు సమాజంలో నాలుగు ప్రధాన వర్గాలు. వ్యవసాయం, వాణిజ్యం సింధు ప్రజల ప్రధాన వ్యాపకాలు.

ప్రపంచంలోనే పత్తిని పండించిన తొలి సమాజం వారిది. వాణిజ్యపరంగానూ సింధు ప్రజలు కొత్త ఒరవడికి తెరచాపలేత్తారు. మెసపటోమియా, ఈజిప్ట్, గ్రీస్ వంటి ప్రాంతాలలో నౌకల ద్వారా ఉధృతంగా వాణిజ్య కార్యకలాపాలు నిర్వహించారు. అందుకోసం ప్రత్యేకంగా నౌకాశ్రయాలను నిర్మించుకున్న ఘనత వీరిది. ఆచార విశ్వాసాల పరంగానూ సింధు ప్రజలు విలక్షణమైన పంథానే అనుసరించారు. పశుపతి, అమృతల్లికి, జంతు, వృక్షాదులకు వీరు పూజాధికాలు నిర్వహించినట్లు తెలుస్తోంది. ప్రపంచంలో సింధు నాగరికతను విలక్షణ వేదికపై నిలుపుతున్న అంశం- వారి నగర నిర్మాణ కౌశలం. స్కేల్ పెట్టి కొలిచారా అన్నట్లు నిలువూ, అడ్డంగా వీధులను సమాన బ్లాకులుగా విభజించారు. ఇళ్ల నిర్మాణంలో కూడా వారు అదే పరిణతిని కనబర్చారు. ప్రతి ఇంటికి ప్రవేశ, నిష్క్రమణ ద్వారం; స్నానపు గదులు, మురుగునీటి వ్యవస్థ కచ్చితంగా ఉండేవి. ఇరవై ఒకటో శతాబ్దంలో కూడా భారతదేశంలోని అనేక పట్టణాల్లోనూ ఇప్పటికీ ఆ స్థాయి సౌకర్యాలు లేవంటే అతిశయోక్తి కాదు. అందుకే సింధు నాగరికత 'పట్టణ నాగరికత' అన్న పేరు గణించింది.

ప్రజల ఆహార అలవాట్లు

గోధుమ, బార్లీ సింధు ప్రజల ప్రధాన ఆహారం. పప్పుదినుసులు, నూనెగింజలు కూడా వీరు ఆహారంలో వినియోగించారనడానికి ఆధారాలున్నాయి. స్టిటెట్ అనే సున్నపు రాయితో వీరు విస్తృతంగా ముద్రికలను తయారుచేశారు. రకరకాల జంతువులు, పశువక్ష్యాదులను ముద్రించిన ముద్రికలు రెండు వేల వరకు దొరికాయి. కుండలను, బంక మట్టితో బొమ్మలను తయారుచేయడంలో వీరు సిద్ధహస్తులు. వీరిది బొమ్మల లిపి. వీటిని ఇప్పటి వరకూ చరిత్రకారులు ఛేదించలేకపోయారు. 400 రకాల బొమ్మలను ఉపయోగించి వీరు వ్యక్తం చేసిన భావాలను చదవగలిగితే సింధు నాగరికతకు సంబంధించి మరిన్ని వాస్తవాలు వెలుగు చూస్తాయి.

ఆబ్జెక్టివ్ ప్రశ్నలు ఇలా అడగచ్చు...

1. సింధు నాగరికత కాలంలో అతిపెద్ద పట్టణ మేది?

ఎ) హరప్పా	బి) లోథాల్
సి) మొహంజోదారో	డి) చన్నుదారో
2. వరిని పండించిన ఆధారాలు ఎక్కడ లభించాయి?

ఎ) బన్వాలీ	బి) కాలిబంగన్
సి) రంగపూర్, లోథాల్	డి) దైమాబాద్
3. సింధు ప్రజల గణాంక కొలమానంలోని ప్రామాణిక సంఖ్య ఎంత?

ఎ) 4	బి) 8	సి) 16	డి) 32
4. హరప్పా నాగరికత కాలంలో అత్యంత పవిత్రమైనదిగా పూజలందు

- కొన్న జంతువేది?
- ఎ) మేక బి) పులి
సి) కుక్క డి) వృషభం
5. కోట లేకుండా నిర్మించిన ఒకే ఒక నగరమేది?
ఎ) మొహంజోదారో బి) అలంఘీర్‌పూర్
సి) చన్పూదారో డి) బన్వాలి
6. సింధు ప్రజల ప్రధాన రవాణా వాహనం?
ఎ) ఎద్దులబండి బి) పడవ
సి) వృషభ వాహనం డి) చక్రాల బండి
7. భారత ఉపఖండంలో కుమ్మరి చక్రం ఎక్కడ బయటపడింది?
ఎ) మెహ్‌గిర్ బి) మండ
సి) రూపర్ డి) హరప్పా
8. సింధు ప్రజల లిపిని తొట్టతొలుత ఎప్పుడు గుర్తించారు?
ఎ) 1843 బి) 1853 సి) 1924 డి) 1944
9. సింధు ప్రజలు అత్యంత పవిత్రంగా భావించి పూజించిన పక్షి?
ఎ) నెమలి బి) చిలుక
సి) కొంగ డి) పావురం
10. 'ఇండియన్ సివిలైజేషన్' రచయిత ఎవరు?
ఎ) మెక్‌మిలన్ బి) మార్షల్
సి) మార్షిమర్ వీటర్ డి) ఆర్.డి. బెనర్జీ
11. ప్రాచీన కాలంలో సింధు ప్రాంతాన్ని ఏమని పిలిచేవారు?
ఎ) కాలీ బి) మెలూహా
సి) కవ్ డి) ద్రవిడ
12. సిరాబుడ్డి ఎక్కడ దొరికింది?
ఎ) రూపర్ బి) కాలిబంగన్
సి) చన్పూదారో డి) మెహ్‌గిర్
13. లోథాల్ నగరం ఏ నది ఒడ్డున ఉంది?
ఎ) సరస్వతి బి) రావి
సి) బొగవర్ డి) సింధు
14. కాలిబంగన్ ఏ రాష్ట్రంలో ఉంది?
ఎ) అసోం బి) పంజాబ్
సి) రాజస్థాన్ డి) కాశ్మీర్
15. సింధు ప్రజలు ఎక్కడ నుంచి వెండిని దిగుమతి చేసుకునేవారు?
ఎ) మెసపటోమియా బి) గ్రీస్
సి) కాశ్మీర్ డి) అఫ్ఘాన్, ఇరాన్
16. సింధు ప్రజలు ఉపయోగించిన వస్త్రాల మూట ఎక్కడ దొరికింది?
ఎ) లోథాల్ బి) కాలిబంగన్
సి) ఉమ్మా డి) దైమాబాద్
17. సింధు నాగరికతను 'మూలభారతీయ నాగరికత' అన్నది ఎవరు?
ఎ) వీలర్ బి) సర్ జాన్ మార్షల్
సి) దయారాం సాహ్ని డి) డి.డి. కొశాంబి
18. సింధు లిపికి అతి దగ్గరగా ఉండే లిపి ఏది?
ఎ) మెసపటోమియన్ బి) ఈజిప్ట్
సి) ద్రవిడియన్ డి) అఫ్ఘానీ
19. సింధు ప్రజల ప్రధాన ఎగుమతులేమిటి?
ఎ) ఆహారం బి) బార్లీ
సి) వస్త్రాలు, టెర్రకోట వస్తువులు డి) ఖడ్గాలు
20. సింధు ప్రజలు ఆభరణాల తయారీలో ఉపయోగించని లోహమేది?
ఎ) బంగారం బి) కంచు
సి) తగరం డి) రాగి

జవాబులు

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
C C C D C A A B D C B C C C D C B C C C

3. సింధు నాగరికత యుగము (క్రీ.పూ.3000 - 1500)

1. మన దేశంలో అతిపురాతన నాగరికత ఏది ? (సింధు నాగరికత)
2. సింధు నాగరికత ఏ కాలమునకు చెందినది ? (తామ్ర శిలాయుగము)
3. సింధు నాగరికత బయల్పడిన ముఖ్య ప్రాంతములు ఏవి ? (హరప్పా, మొహంజోదారో)
4. తొలిసారిగా సింధునదీ ప్రాంతంలో త్రవ్వకాలకు నిర్వహణ భాధ్యత వహించిన పురావస్తు శాఖ డైరెక్టరు ఎవరు ? (సర్ జాన్ మార్షల్)
5. సింధు నాగరికత విలసిల్లిన కాలము ఏది ? (క్రీ.పూ. 2800 - 2200)
6. సింధులోయ నాగరికత శిథిలాలను ఎప్పుడు కనుగొన్నారు ? (1921 లో)
7. ప్రధానంగా సింధు ప్రజల నాగరికత ఏది ? (పట్టణ నాగరికత)
8. సింధు నాగరికత నిర్మాతలుగా భావించబడిన జాతి ఏది ? (మధ్యధరా జాతి)
9. సింధు నాగరికతకు మరొక పేరేమిటి ? (హరప్పా నాగరికత)
10. సింధు నాగరికత అవశేషాలను ఎన్ని ప్రదేశాలలో గుర్తించారు ? (250 పైగా ప్రదేశాలలో)
11. సింధు నాగరికతకు సమకాలీనమైన నాగరికతలు ఏవి ? (అస్సీరియా, బాబిలోనియా, ఈజిప్టు నాగరికతలు)
12. హరప్పా సంస్కృతి యొక్క ప్రత్యేకత ఏమిటి ? (పటిష్టమైన పట్టణ ప్రణాళిక)
13. సింధు నాగరికత ప్రదేశాలలో పట్టణాలు ఎన్ని ? అవి ఏవి ?
(ఆరు. అవి 1, హరప్పా 2. మొహంజోదారో, 3. చాన్సావారో, 4. లోథల్ 5. కలిబంగన్ 6. బన్నారీ)
14. హరప్పా నగరాలలో నిర్మించబడిన ఇళ్ళ ప్రత్యేకత ఏమిటి ? (రోడ్లకు ఒకవైపే వరుసగా పేర్చబడినట్లు నిర్మించడం)
15. పాకిస్తాన్ లోని పశ్చిమ పంజాబు రాష్ట్రంలోని మాంటిగోమరీ జిల్లాలో ఉన్న నగరం ఏది ? (హరప్పా)
16. భారత ఉపఖండంలో అతిపురాతన నగరాలేవి ? (హరప్పా, మొహంజోదారో)
17. మొహంజోదారో ఎక్కడ ఉంది ? (పాకిస్తాన్ లోని సింధు రాష్ట్రంలోని లార్హానా జిల్లాలో)
18. హరప్పా, మొహంజోదారోలు ఏ నది ఒడ్డున ఉన్నాయి ? (సింధు నది)
19. హరప్పా, మొహంజోదారోలు ఎప్పుడు శిథిలమైనవి ? (క్రీ.పూ. 1750 నాటికి)
20. సింధు నాగరికత వ్యాపించిన ప్రదేశం వైశాల్యం ఎంత ? (12 లక్షల 99 వేల 600 చ.కి.మీ.)
21. సింధు ప్రజలు వ్యవసాయమునకు ఉపయోగించు జంతువు ఏది ? (ఎద్దు)
22. సింధు నాగరికత వ్యాపించిన ప్రదేశానికి ఉత్తర, దక్షిణ సరిహద్దులు ఏవి ? (జమ్మూ, నర్మదానది)
23. సింధునాగరికత వ్యాపించిన ప్రదేశానికి తూర్పు, పశ్చిమ సరిహద్దులు ఏవి ? (మీరట్, బెలూచిస్థాన్ లోని ముక్రాన్.)
24. శుభ్రతకు, ఆరోగ్యానికి అత్యధిక ప్రాధాన్యతనిచ్చిన ప్రాచీన నాగరికత ఏది ? (సింధు నాగరికత)
25. సింధు ప్రజలకు తెలిసిన లోహాలేవి ? (రాగి, వెండి, బంగారము)
26. సింధు ప్రజలకు ఏ లోహం తెలియదు ? (ఇనుము)
27. సింధు ప్రజల ప్రధాన ఆహారపంటలేవి ? (గోధుమ, బార్లీ,వరి)
28. అతి తూర్పున ఉన్న హరప్పానాగరికత గల ప్రదేశము ఏది ? (అలంఘీర్ పూర్)
29. అతి పశ్చిమాన ఉన్న హరప్పా నాగరికత గల ప్రదేశము ఏది ? (సుట్ కోజెండర్)
30. అతి ఉత్తరాన ఉన్న హరప్పా నాగరికత గల ప్రాంతమేది ? (మాండా)
31. అతి దక్షిణాన ఉన్న హరప్పా నాగరికత గల ప్రాంతమేది ? (దైమాబార్)
32. మొహంజోదారో అంటే ఏమిటి ? (మృత్యు దిబ్బ)
33. ఏ సింధులోయ పట్టణం చాలాసార్లు సింధునది వరదల్లో మునిగినట్లు దాని శిథిలాలను బట్టి తెలుస్తుంది ? (మొహంజోదారో)
34. సింధు నాగరికత గల పట్టణాలలో అతి విశాలమైన పట్టణం ఏది ? (హరప్పా)
35. సింధు ప్రజలు వరి పండించినట్లు ఏ ఏ సింధులోయ పట్టణ శిథిలాల వల్ల తెలుస్తుంది ? (లోథలు, రంగపూర్)

36. ఏ సింధూనాగరికత పట్టణంలో త్రాసు లభించింది ? (లోథల్)
37. ఉత్తర ప్రదేశ్ లోని మీరట్ కు సమీపంలో గల సింధూ నాగరికత ప్రదేశం ఏది ? (అలంఘీర్ పూర్)
38. సింధూ నాగరికత కాలంలో ప్రధాన రేవు పట్టణం ఏది ? (లోథల్)
39. మెసపొటేమియా, హరప్పాల మధ్యగల వర్తక కేంద్రమేది ? దాని ప్రస్తుత నామం ఏమిటి ? (డిల్మాన్) (ప్రస్తుతం - బ్రహ్మిన)
40. సింధూ ప్రజల ముఖ్యవృత్తి ఏమిటి ? (వ్యవసాయము)
41. సింధూనాగరికత గల పట్టణాలలో అత్యశుభ్రకరమైన విషయం ఏమిటి ? (భూగర్భ మురుగునీటి పారుదల వ్యవస్థ)
42. హరప్పా కాలనాటి ముద్రలు ఎన్ని లభించాయి ? (రెండు వేలకు పైగా)
43. సింధూ లోయలో లభించిన ముద్రలు మీద ఏ జంతువుల బొమ్మలున్నాయి? (ఎద్దు, గేదె, పులి, మేక, ఏనుగు, ఖడ్గమృగం)
44. సింధూ ప్రజలు పూజించే దేవతలు ఎవరు ? (మాతృదేవత, పశుపతి మహాదేవుడు)
45. సింధూ ప్రజలు మరణించిన వారిని ఏమి చేసేవారు ? (దహనం లేదా పాతి పెట్టడం)
46. సింధూ ప్రజలు పూజించిన పక్షి ఏది? (పాపురం)
47. స్వస్తిక్ గుర్తు ఏ నాగరికతకు చెందినది ? (సింధూనాగరికత)
48. సింధు ప్రజల నిర్మాణాలలో సాటిలేనిది ఏది? (స్నానవాటిక)
49. సింధు ప్రజల లిపి ఏది? (బొమ్మల లిపి)
50. సింధూ ప్రజల లిపి ఏ వైపు నుండి ఏ వైపుకు వ్రాసేవారు ? (కుడి నుండి ఎడమకు తిరిగి ఎడమ నుండి కుడికి)
51. సింధూ నాగరికతలో తూర్పు దక్షిణ వీధులను కలిపే కూడలిని ఏమన్నారు? (ఆక్స్ ఫర్డ్ సర్కిస్)
52. హరప్పా నిర్మాణాలలో ఉపయోగించిన పదార్థం ఏది ? (సుట్ట మెర్మర్)
53. సింధూలోయ నాగరికత శిథిలాలు స్పష్టముగా వ్యక్తము చేయునట్టి ఏమి? (వెట్టి చాకిరీ గురించి)
54. సింధు ప్రజల కుండలు ఏ రంగులో వేయబడినవి ? (పసుపు, నలుపు, ఎరుపు రంగులలో)
55. సింధూ ప్రజలకు తెలియని జంతువు ఏది ? (గుర్రం)
56. సింధూ నాగరికత కాలపు ప్రభుత్వము ఏది? (ఏకస్వామ్య మతాధిపత్యం)
57. కాలిబంగన్ అంటే ఏమిటి ? (నల్ల గాజులు)
58. హరప్పా, మొహంజోదారోలు ఎప్పుడు శిథిలమైనవి ? (క్రీ.పూ. 1750 నాటికి)
59. 'నేసిన గుడ్లముక్క' సింధూలోయ ఏ ప్రదేశంలో లభించినది ? (మొహంజోదారోలో)
60. సింధూ ప్రజలు వ్యవసాయానికి నాగలి వాడినట్లు ఏ సింధూలోయ పట్టణ శిథిలాలను బట్టి తెలుస్తుంది ? (కాలిబంగన్)
61. మొహంజోదారో యందలి పౌరులు ఎన్ని జాతుల వారు ? (నాలుగు)
62. మొహంజోదారో నగరమందు గల స్నానాగార వైశాల్యమెంత ? (11,440 చ.అ)
66. సింధూ నాగరికత కాలంలో భారతదేశం నుండి ఎగుమతి చేయబడిన వస్త్రాలమూట లభించిన పశ్చిమ ఆసియాలోని ప్రదేశం ఏది? (ఉమ్మా)
67. సింధూ కాలం నాటి ఏ ప్రాంతంలో మట్టతాయెత్తు, ఓడ బొమ్మ, పాత్ర చిత్రించిన ముద్ర లభించినాయి? (మొహంజోదారో)
68. సింధూలోయ నుండి మెసపొటేమియాకు నూలు వస్త్రాలు ఎగుమతి అయిన వనేందుకు ఆధారమేది? (సమీర్ లో లభించిన హరప్పా ముద్రగల నూలు గుడ్డ.)
69. హరప్పాలిపి లో ఎన్ని గుర్తులున్నాయి ? (400)
70. మొహంజోదారోలో వీధుల వెడల్పు ఎంత ? (135 అడుగుల నుండి 83 అడుగుల వరకు)
71. లోథాల్ రేవు పట్టణం ఏ ఆకారంలో ఉంటుంది ? (విస్తీర్ణమైన చతురస్రాకారంలో)